

HR 13.908

II. évfolyam 11-12

1952 november-december

HIRÜNK A VILÁGBAN

Szerkesztőség és kiadó-
hivatal: P. O. Box 1005
Washington 13., DC.

MAGYAR KULTURÁLIS FIGYELŐ
Hungarian Monthly — Revista Húngara
Revue Mensuelle Hongroise

Előfizetés USA-ban: egész év-
re 4.- \$, félévere 2.- \$; Más
országban: havi 2 coupon

Ankétunk: „Javítsuk hírünket!”

A magyar zene jelentősége

Irta: VERESS SÁNDOR

Az európai népek kultúrateremtő ereje sem a művelődés egészében, sem annak egyes részlette-
ruletein nem jelentkezik állandó és egyforma in-
tenzitással a nemzetek történelmének folyamán.
Külső és belső okok egyaránt gátolhatják idő-
ről-időre a kultúra egyes ágainak, vagy akár egé-
szének tenyészetét, gyarapodását, alakulását, avagy
megfordítva, serkentőleg hathatnak rá. A serkentő
vagy gátló okok gyökerei nagyrésztben, mint a
művelődés külső előfeltételeinek megteremtői,
gazdasági és politikai jellegűek. De igen simp-
lex felállításra lenne a problémának azt állítani, hogy
csak gazdasági és politikai tényezők játszanak itt
közt. Politikai háborítatlanság és gazdasági jólét
még nem okvetlenül létrehozói nagy kultú-
rális eredményeknek. Viszont megfordítva, poli-
tikai és gazdasági krízisek vagy katasztrófák szük-
ségszerűen mindenkor a művelődés elsorvadását
hozták magukkal.

A sok példa közül elég, ha csak az 1642-i angol
polgárháborúra gondolunk, amely az utána befo-
lyáshoz jutott cromwelli diktatúra szélsőséges ki-
lengéseivel hamarosan tönkretette azokat az erzsé-
bekkorabeli kultúrális eredményeket, amelyek in-
tenzitásban, sokrétságban, az angol nép minden
társadalmi osztályát egyformán magával ragadó
lendületben szinte páratlan fejezete az európai
kultúrhistoriának. Legjobban a külső behatásoktól
a zene szenvedett, amely anyagatlan és mégis rend-
kívül komplex művelődéséül fogva a legérzékenyebb
a művészetek között. Majd kétszáz évig tartott,
míg az angol zene újra megpróbált saját anya-
nyelvén szólni és csak a 20. század hozta meg újból
Albion zenei önállóságát, a zenei import felszámol-
ását.

Nem véletlen ennek a kornak felemlítése mint
e gondolatmenet kiinduló pontjaé. Anglia kultúr-
történetében VIII. Henrik, ki maga is foglalkozott
zeneszerzéssel, költészettel, és lánya, I. Erzsébet
királynő kora, az "Elizabethan Age", a zene és
irodalom területén (amely az utóbbiban Shakespe-
peare születésével éri el a tetőpontját) nagyon hason-
ló ahhoz a mintegy másfél évszázadhoz, amely a

magyar művelődéstörténet alakulását jellemzi kb.
a 19. század elejétől egészen 1947-ig. És, amint az
angol kultúrtörténet "The Golden Age of Music"
néven emlegeti I. Erzsébet királynő korát, úgy mi
is nyugodtan nevezhetjük ma már — hiszen im-
már a múltba tekintünk — a magyar zene arany-
korának azt a majdnem félévszázadnyi időszakot,
amely a századtordulótól a jelen magyar nemzeti
katasztrófájáig eltelt. Az "Elizabethan Age" hozza
meg az angol zene önállóságát, az angol zeneművő-
szet európaivá, nemzetfölöttivé válását. Ekkor nő
ki, szinte mint a földből, az angol zeneszerzőknek
az a hosszú sora, amely, Purcell-el a sor végén (aki
már a politikai krízisek idejében viszi tovább a
nagy hagyományt a fiatal restauráció pillanatnyi
nyugalmanak királyi udvaraiban) megteremt a
nagy szintézist: az angol népzenenek beolvadá-
sát az akkori európai magaszenei formákba.

És most fordítsunk egyet az idő kerekén és kö-
vessük az európai kultúrhistoria geográfiai pa-
raboláját, amely délről északnyugatnak és aztán
lassan délkeletnek fordulva, mintegy a Kárpátok
választóvonalát követve huzódott lassan Közép-
európa déli gyújtópontjába. A 19. század Ma-
gyarországa művelődéstörténetileg hangsúlyozot-
tan az irodalmi renaissance és a magyar zenei
nyelv születésének jegyében áll. De amíg irodalom-
ban a megelőző évtizedek előkészítése itt érik be
véglegesen a nagy költőgenerációk alkotásaiban
és válik európaian nemzetivé, addig zenében ez a
század még csak éppen az indulás, a sokszor bi-
zonytalan tapogatózás vagy csalóka délibábok
kergetésének időszaka. A Mohácsot követő űr itt,
ezen a téren töltődik fel az európai szellemiséggel
legnehezebben. Mátyás renaissance műveltségű ud-
varának fénye még II. Lajos palotájában is tovább
világított és azok a nagyhirű európai zenészek,
akik, mint a "Cantor regis Hungariae" címet visel-
ő Adrian Willaert, ezekben az udvarokban mű-
ködtek, éppúgy elindították egy magyar zenekul-
túra növekedését, mint ahogy ez Európa más

országában történt, s mint ahogy pl. a római egyházi zene befolyása Angliában is megteremtette lassan a műveltségi előfeltételeit a "zenei aranykor" kifejlődésének. Mohács azonban megsemmisítette ezt a fejlődést és mint Kodály mondja: "A török hódoltság nemcsak az Alföldet tette sivatagúvá, hanem csirájában letaposta a 16. században nekiszendült zenekultúránkat is. Ezért nem lehetett folytatása Tinódinak, ezért veszett el egy csomó, énekszövegek fölött felzett dallamunk".

A 19. század kb. ugyanazt az előkészítő munkát végzi el a magyar zenekultúra terén, mint a 18-ik az irodalomban: keresi, de egyelőre még bizonytalan alapon járva, az egyéni nyelvet s annak módját, hogy ezt a nagy európai formákba beleépíthesse. Ez az értelme és jelentősége számunkra a verbunkosnak, ez a sok 19. századi népies dalszöveg, ez a magyar dalműnek az első magyar operától, Ruzitska József "Béla futása"-tól Erkel "Báthori Mária"-jáig, ez a népszínműnek és az Lisztnek, Mosonyinak. "A fejlődés, mint az irodalomban", — idézzük Kodályt — "itt is egy előjövő tehetség útját egyengette, de ez a tehetség nem jött el. Egressy, Simonffy, majd Szentirmay együtt sem tesznek egy Petőfit. sem tehetségben, sem kultúrában, hisz valamennyien többé-kevésbé zenei dilettánsok, csak phonascus-ok. Munkásságuk inkább a Petőfi utánzókéval párhuzamos". Ámde a 19. század még nem volt érett egy Petőfi vagy Arany méretű zenei génius eljövételére. Ez a 20. századra esett, miután a belső fejlődés után a külső körülmények is (a gazdasági élet megszűlárdulása, az egyes kilengések ellenére is egészében véve politikai szabadság, stb.) megteremtették a génius kifejlődésének előfeltételeit.

Bartók és Kodály a magyar zenének azok a géniusai, akiknek századfordulói fellépése megnyitja annak a magyar "Golden Age of Music" korszaknak kapuit, amely két világegygést átívelve lett volna hivatva betetőzni a 19. századi indulást, ha a tisztavirág életű magyar demokrácia, alig harmadfél évvel a második földindulás után újabb Mohácsba nem torkollik.

Ma már, az események és idő távlatában, de még azért is, mert, ha diszsonanciával és külső erőszakal nem pedig organikus fejlődéssel, de mégis lezárult kort vizsgálunk, megállapíthatjuk, hogy az elmúlt félévszázad magyar művelődésének gyűjtőpontja a zenében összpontosult a legnagyobb feszültséggel. A magyar művelődés egyetlen más ágában sem jelentkezett a Szent István óta égető nagy kérdőjelre: a magyarság és európaiság szintézisére a felelet olyan átfogó erővel, a megoldásnak olyan teljességében, az esszenciális magyarnak és ugyanakkor a teljes európaiságnak olyan tökéletes egyensúlyával, mint az elmúlt félévszázad új magyar zeneművészetében. Irodalomban ez a kor az Ady-Babits-Móricz és az őket követő József-Illyés-Weöres két nagy generációjával (hogy csak a hegyecsúcokra tekintsünk) a nagy aratás, az ál-

dás betakarítása a 19. század beérése után. A zene ugyanekkor a bartóki-kodályi első nagy nemzedék művészetében szökken dús aranykalászbá. (Hogy az utánuk következő második és harmadik nemzedék már nem végezhetette be az aratást, annak külső oka van: a nyári égből leszáradó jégverés tönkrevverte a termést, még mielőtt betakaríthatták volna). Ez az érett búzamező a magyar zenének az az aranykora, amelyben zeneművészetünk a népzene tápláló humuszán sarjadva európaivá zsendült. Nemzetközi hatása ennek a művészetnek annyival közvetlenebb és általánosabb az irodaloménál, amennyivel kevésbé szorult a zene, természeténél fogva, nyelvi közvetítésre. Irodalmunkat a művelt külföld alig ismeri. Igaz, hogy nem is igen férhet hozzá. Költészetünkben még mutatóba is alig akad egy-egy idegen nyelven jól visszaadott darab. Ennek okát viszont nyelvünk sajátos, minden más európai nyelvtől eltérő konstrukciójában, kifejezésformáiban, szimbólikájában, hangsúlyozásában, ritmusában kell keresnünk; csupa olyan tényező, mely költészetünket szinte lefordíthatatlanná teszi de amelyek, bár éppúgy szerves jellemzői zenénknek, emezt egyenest különleges, szokailan bájánál fogva kedveltetik meg az idegennel. A másnak, egyéninek, nem mindennapinak ez a mély színében pompázó verete volt az, ami az európai zenészek érdeklődését és fantáziáját minduntalan lekötötte és zenénk felé fordította. A 16. századi európai gyűjtemények (Pierre Phalèse, Jacob Paix, Wolf Heckel, Giovanni Picchi, stb.) "Ungaresca"-i, "Ungarischer Tanz"-jai, "Ongara"-i csakúgy erről beszélnek, mint a verbunkos hatásának nyomai Mozartnál, Haydnnál, Dittersdorfnál, Beethovenénél, Webernél, Schubertnél, Berlioznál, Brahmsnál, vagy — hogy egy ugrással a mában teremjünk — azok a mostani fiatal zeneszerzők szerte a világban akiknek művein félre nem ismerhető Bartók Béla közvetlen, és rajta keresztül a magyar népdal közvetett hatása. De, ha a 16. századi "Ungaresca"-k, vagy a verbunkos 18-19 századi külföldi lecsapódásai még inkább az európai zenei beszédmódotól eltérő hangsúlyozást, a mást emelték ki és keresték zenénkben (hiszen még Lisztnél is csupán ilyen színező szerepe van a magyaros ékesítésnek), addig Bartók és Kodály művészetében így van, annak oka tulajdonképpen igen egyszerű: Európa immáron saját magára ismert. Hogy ez Bartók és Kodály zenéjében mindkettő: magyarság és európaiság egyaránt elmélyült, esszenciává lett. A magyarság itt már nem ornamentum, nem sujtás, cifra hímezés, hanem a mondanivaló; az európaiság pedig nemcsak modor, hanem tudatos magatartás és egyedül lehetséges állásfoglalás.

Ezért nemcsak a mi tragédiánk a második világegygést követő magyar politikai katasztrófa, hanem ennek súlyosságát ma még valószínűleg kevés nyugati ember mérli fel: teljes nagyságában. Velünk, a magyar szellemiséggel Európa integráns része szakadt le a történelemnek egy olyan pillanatában, amikor erre Európának igen nagy szüksége lenne.

Kétéves a „Hírünk a világban”

Ujabb mérföldköhöz érkeztünk fennállásunk második évének végén: mostantól kezdve 16 oldalon jelenítük meg és az angolon kívül francia és spanyol kiadásban is. A spanyol kiadás éven mint társzerkesztőt régi munkatársunkat üdvözlőként: Ferenczy Jánost.

Lapunk új terjedelmé lehetővé teszi, hogy megvalósítsuk régi tervünket s megkezdjük egy „Száműzöttek Naptára”-nak közlését. Ebben megkíséreljük tömören ismertetni a nagy magyar emigránsok, ill. emigrációk cselekedeteit, a ma yur kultúra, mint az európai kultúra integráns része, történetének fontosabb mozzanatait és a magyar szellem alkotásainak hatásait a nyugati nemzetek kultúrájára.

Ez év elején kezdett ankétifakot híriünk megjavításának módjairól a számunkban befejezzük s köszönetet mondunk az abban résztvevőknek.

(Magyar zene jelentősége, folyt.)

Vélel-e vajjon, hogy a luzerni „Festspiele”-ken legnagyobb sikere Kodály „Háry János” szvitjének van? Hogy a „Psalmus Hungaricus” hat nyelvre lefordítva járta be a világot? Hogy Bartók operája, az 1911-ben komponált „A kékszakállú herceg vára” most hódítja meg sorra a még megmaradt Európa fővárosainak közönségét? És, hogy általában, Bartók művészete ma már mindenütt mint az európai művelődés szerves alkotóeleme hat, életet, táplál az európai kultúra vérkeringésében? Mindez nem véletlen. A nyugati ember e pozitív reakciója erre a művészetre ösztönyszerű menekülésnek jele Európá halálós, öngyilkos intellektualizmusától. A középkelet-európai romlatlan népi kultúráknak, elsősorban pedig a magyar művelődésnek, ahol népi és magaskultúra szintézise már végbement volt, de a kettő még teljes egyensúlyban, harmóniában áll egymással, ez a megújító, felrészítő, kiegyenlítő szerepe lett volna a ma Európájában, amely vasfüggönyön innen és túl egyformán, csak más formák közt, elfeledkezett arról, hogy az ember lélek és értelem kettősségéből áll és halálós kórság száll arra, aki ennek egyensúlyát erőszakkal megbontja.

Hírünk a világban? Mindenki, aki sokat járt külföldön, tapasztalhatta, hogy nem túlságosan jó. (Az első világháború után egy fényképdokumentumos nemzetközi kiállítást rendeztek, avval a címmel, „Melyik nemzet katonái voltak a legkegyetlenebbek a háborúban”. Második helyen a magyarok álltak. Akkor minden porcikámmal élesen tiltakoztam ez ellen a gyanúsítás ellen. Ma? Csöndesebben mennék el e kérdés mellett). Sok okai vannak annak, hogy híriünk nem túlságosan jó. De messze vezetne mindnek felemlítése. Aztán meg mi értelme van ma már annak, hogy a múlt hibáit felhánytorogassuk, mint pl. nem jó híriünk egyik lényeges okát, a két világégés közti, kevés

◊ A vitát elindító Teleki Géza, továbbá Bobula Ida, Borsody István, Kárász Artúr, Kósa János, Kovács Imre, Krüszely József, Major Róbert, P. Komoróczy István, Paál Ferenc, Reményi József, Rézler Gyula, Rudnay Egyed, Vajay Szabolcs és Veress Sándor értékes cikkei és hozzászólásai, ha egyik-másik megalapításuk nem is fejezte ki lapunk álláspontját, azt hisszük nagyban hozzájárultak a fontos probléma tisztázásához. Ugyanakkor megköszönjük azokat az időfendőben később érkezett hozzászólásokat is, amelyeket sajnos már nem tudtunk közölni.

Munkatársi hálózatunk kiterjedése, valamint olvasóink önkéntes részvétele munkánkban szétfeszítette egyébként is legnagyobb rovatunk, a Nyugati Figyelő eddigi kereteit s e számunkban már négy oldalon hozzuk a világ minden tájáról beérkező híreket.

kívétellel katasztrófálisan rossz külképviseletünket, amelynek a legtöbb esetben semmi köze nem volt a magyar kultúrához. Ennek ellenére, mind ezen hibák összessége sem vezetett volna szükség-szerűen a ma tragédiájához, ha sorsunk fölől nem mások intézkednek, olyanok, akiknek hibái semmivel sem voltak kevésbé számosak a mieinkénél. Azonban azt is meg kell állapítanunk, hogy jóhírünk 1945 óta egyre emelkedik a világban. A magyar — sajnos nem elég számos — szellemi emigráció, melynek képviselői rendes körülmények között otthon folytatták volna munkájukat, más mint volt hivatalos külképviseletünk. Meg aztán a jézverés előtt még szerencsésen beérett zene-művészetünk is ékes szószólónk mindenfelé. Különös tragédiája azonban a magyar sorsnak: jóhírünk akkor gyarapodik-e, mikor e hír forrásának objektív, tárgyi valóságából lassanként már nem marad más üszkös, felegetett romhalmaznál? Vajjon a magyar „Golden Age of Music” elkésett jóhíre már csak post festum hirdeti volt ünnepeink gazdagságát? Csak Európa elkövetkezendő századának történelme fog erre választ adhatni.

Aki ezt túl sötétnek érzi, az gondoljon arra, hogy nemjóbírünk más múltbéli oka sokszor fennhéjázó, hányaveti, árvalányhajás, nem európai magartásunk is volt. Legyünk ma szerényebbek, csöndesebbek és hajtsuk meg emlékezetünk zászlaját azok előtt, akik otthon, embertelen körülmények közt és a rájuk kényszerített más külső alatt meitk a magyarság még menthető maradványait.

HÍRÜNK A LEXIKONOKBAN

A mai magyarországi sajtó elhallgatja a magyar szellem megnyilvánulásait, melyek nem illeszkednek be a bolsevik keretbe, s e szellem vasfüggönyön kívüli visszhangját is. A „Hírünk a világban” kulturális hivatást tölt be, folytatván a ma-

gyar szellem krónikáját; s e krónika teljességéhez tartozik nemcsak a magyar szellemnek jutó elismerésnek, hanem a Magyarországról s a magyarokról megjelent tévedéseknek, ferdtéséknek regisztrálása is. A mai magyar kulturpolitika ezzel nem törődik; e lapnak kell, a lehetőséghez képest, ezt a mulasztást is pótolnia.

A magyarok sokat és okkal panaszkodtak a róluk külföldön megjelent sok képtelenség miatt. "Tissotládáknak" nevezték őket — egy felületes francia író után — vagy "mikoschiádának" a rosszszindulatu németek és osztrákok után. Magyar szakemberek sikerrel küzdtek ellenük és mind több külföldi is megismerte az országot, a maga jó és rossz oldalaival. Annál különösebb, hogy ujabban, éppen a lexikonokban, ismét tévedések és képtelensége sorozata kerül kiadásra Magyarországnak közeli multjáról. Csak néhány példával számolok be ezekről, hogy felhívjam rájuk szakembereink figyelmét és elősegítsem a törekvést, ismét igazi szakértők — és lehetőleg a külföldön ma oly nagyszámban élő magyar tudósok — kezébe adni ezt a munkát.

Igy az Encyclopédia Americana-ban Erwin Ch. Lessner a következőket írja: "Horthy a németek csapdájába esett; míg ezek késleltették hazautazását, a kormány a keresztesnyil mozgalom vezérének, Szalassnak (igy!) kezébe esett". Majd "február 13-án elesett Budapest, Szalassy elmenekült". (Tudvalevően nem is volt Budapesten). Utána "báró Tildy Zoltán lett az államfő". A "tudós" lexikográfus nyilván a Times-indexet sem nézte meg. Epp oly kevésbé nézett utána egy igazi lexikonban, hogyan kell helyesen írni Horváth Jenő, Teleki Pál, Herczeg Ferenc stb. nevét.

A Collier's Encyclopedia tárgyi tévedésekben gazdag "Hungary" címszava mellett szép illusztrációk vannak: a Széchenyi fürdő alatt ez áll: "Public bath house on Morgant's Island"; a Mücsarnok képe alatt pedig "Hungary's National Museum".

A Dictionnaire Encyclopédique (Paris, 1950) közli, hogy "az agrár Magyarország iparcikkait importálni kényszerül, ezért kereskedelmi mérlegelőbbnyire deficités"; "Bethlen gróf balga politikája tékozlásba és inflációba vezetett", aminek következménye volt a korona bukása . . . s a magyar politika Bethlen utódai: Károlyi s Apponyi grófok alatt sem lett okosabb. . .

Folytathatnám az idézeteket, de nem akarom a lap szukreszabott helyét igénybevenni. Sajnálatos, hogy a háboru után ennyire leromlott a külföldi lexikográfia Magyarországot illetően; amikor azonban oly sok magyar tudós él a külföldön és részesei elismerésben, nem lehet túl nehéz feladat azt elérni, hogy a lexikonok kiadói magyar szakemberekkel irassák a magyar anyagot; apnál inkább, mert talán a külföldi kollégák nem irigylük jólük az ezért járó néhány dollárnyi vagy franknyi honoráriumot.

IGAZI SIKEREINK

Külföldön hihetetlen mértékű tájékozatlanságot állapíthatunk meg ugy multunkról mint jelenünkről, mely kifejezést nyer abban is, hogy az európai kultúra és civilizáció terén szerepünket nemcsak kicsinyítik, de azt szinte károsnak tüntetik fel. Létünket, állami berendezéseinket mind idegen adománynak állítják.

Saját multjának tisztázása minden népnek saját feladata és ha azt nem teszi, ugy a nagyvilág rászorul idegen forrásokra. A világ nagy tudományos informátora és propagandistája Németország, így nem nehéz rámutatni a rólunk elterjedt hírek forrására.

Tagadhatatlan, hogy társadalmi berendezkedéseink a megszólt antidemokratikus formákat öltötték. Ezek a formák azonban tőlünk idegenek és német császár uralkodóink kényszerítették ránk.

1526-ig, míg el nem buktunk, mindig csak alkottunk és soha nem romboltunk. Ha német császár uralkodóink meg is bénították közszereplésünket, tehetségeinket továbbra is a világ rendelkezésére bocsátottuk. 1914-ig a magyar mérnök volt legjobb exportcikkünk. Iróink, tudósaink, tornászaink nagyobb sikereket arattak, mint amennyi képességünk arányában megillette volna őket.

Igy személyes sikerek és kultúrális tevékenység terén nincs hiba, a hiba csak a történelmi ferdtésekben van. Ebben kell tevékenykednünk, de fel kell derítenünk annak a rejtélyes tannak, a pánszlávizmusnak a milétét, eredetét is mely történelmi jogokat rombolt és teremtett. Az csoportosította a népeket beszélt nyelvük alapján nemzetekbe és nem eredetük, multjuk és szokásaik alapján.

RUDNAY EGYED.

EGY KÖNYVECSKE

Nagy hiba az, ha egy nagy nemzet ifjúsága téves képzeteket szerez magának az iskolában hazánkról, mert az iskolában tanult dolgok marandók, akkor is ha egyesek vezető állásba kerülnek. A jövő magyar kormányok fontos feladata lesz külügyi képviseléseinket olyan magyar történelmi, földrajzi, irodalmi művészeti, stb. anyaggal ellátni, mely elsősorban a külföldi tankönyvek szerkesztését a helyes mederbe terelné és egyéb hazánkat illető szelleimi termékek tévedéseinek helyreigazítását szolgálhatná. Nagyhatalmaknál a sajtóattasé mellett kultúrattaséi állást is rendszeresíteni kell.

De már itt kint össze kellene állítani szakemberek által egy kis könyvecskét. Ebben a fenti témaköröket 3 részre osztva tárgyalni: elefni, közép- és főiskolák részére olyan terjedelemben, amint az egyes államok más országok történelmét, földrajzát, irodalmát tanítják. Ezt a főnyelvekre le kellene fordítani s megfelelő úton eljuttatni az egyes államok közoktatási minisztériumába.

NYUGATI FIGYELŐ

AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK

A "Kékszakállú herceg várát"
nemrég mutatták be New Yorkban, a City Operában. "Bartók állhatatosan kitartott amellett a gondolat mellett, hogy az operát a magyar eredetiben énekeljék; — írta a NYT (52. IX. 28.) — nem hitte, hogy bármilyen fordítása a jellegzetesen az első szótagot hangsúlyozó szavakból álló szövegnek alkalmas lehet zenéje parlando recitativo stílusa számára... Az operának ugyanaz a szerepe, mint a "Pelléas"-nak Franciaországban. Ez az első opera, amely alapjaiban magyar, nyelvzetében s szellemében egyaránt; nem az első opera, melyet magyar írt, de az első feldolgozása magyar szövegnek, mely dalvonalában és hangsúlyozásában követi a hazai nyelv természetes lejtését."

Maga az előadás azonban a másodrendű operában "komor és erőtelen" volt. "...Koreográfiát készítettek hozzá. Ez a koreográfia eltérítette a figyelmet. A rendezés még rosszabb volt. Ami ebben az operában érdekes, az a zenekari partitúrája, gyönyörű árnyalataival és a motívumok érdekes feldolgozásával; bár sokféle hatást árul el" (NYT. 52. X. 3.)

A "Kékszakállú" egyébként még ebben az évadban a New Yorki Filharmonikusok is előadják hangversenyformában.

Főcímben adja hírül a NYT egy régebbi száma (52. VII. 13.) Bartók hegedűduóinak (újabb) LP lemezre vételét. "A 22 duót szigorú ökonómia jellemzi, melynek Bartók mestere volt, ugyanakkor a mű bámulatatosan gazdag és változatos a maga tömörségében. Az ellenpontos feldolgozás mesteri".

A múlt számunkban említett

Aaron Copland-cikkből idézzük az alábbi sorokat:

"Semilyen hallgatóság nem követelte Sibelius, Mahler, sőt Debussy zenéjét, amíg néhány bátor előadó nem játszotta újra s újra kitartóan műveiket. Bartók Béla zenéjének befogadása az újabb időkben hasonló eset. Állítom, hogy műveinek az utóbbi öt év folyamán való gyakori előadása a hangversenytermeket élettel telibbé tette, s hosszú távlatban józanabban megalapozott pénzügyi műveletnek bizonyult, mint ha műveit elvetették volna valamilyen tiszteletreméltó csatáló kedvéért."

Magyareredetű képviselőt
választott New York állam egyik kerülete az új kongresszusba. A másodgenerációs magyar (republikánus) congressman neve: John R. Pillion.

Jámbor Ági
a népszerű magyar-amerikai zongoraművész november 5-én nagy sikerrel hangversenyzett Washingtonban, két nappal előbb pedig mint szerző mutatkozott be egy dalesten. (WP, 52.XI.2.)

A Virginiai Tejtermelő Szövetség
hivatalos jelentése szerint az egész állam legkiemelkedőbb tejtermelési eredményét Csepő János érte el, aki Nagy Ferenc farmján gazdálkodik.

A "The Military Surgeon"
c. hivatalos amerikai katonai folyóiratban C. F. Mayer orvosostábornok tollából hosszú cikk jelent meg (52. VIII.) a magyarországi aktuális katonai kérdésekről. A cikkben néhány pontatlan adat található, de írójára igen nagy rokonszenvvel írunk. Bevezetésében pl. ezt olvashatjuk: "bár csak szemtanú tudná helyesen megkülönböztetni magyar nép háború utáni fejlődésének minden tényezőjét, bármely elfogulatlan megfigyelő hamar fel-

ismerheti azt a hatalmas regenerációs erőt, melyet Szent István király nemzete tanusított életért való küzdelmében". Kifejezi reményét, hogy "ez a valóban élettel teli erő megint a keresztény Nyugat védelmét szolgálhatja majd".

Lincoln élete képekben

Lóránt István (Stefan Lorant) nemrég megjelent műve igen nagy könyvsiker az USA-ban. A LIFE is közül belőle képeket.

A magyar kutyák

az utóbbi hetekben sokszor szerepeltek amerikai lapokban. A WASHINGTON POST magazinja (52. VI. 15.) egy akrobata puli ("magyar juhászoktya, Uschi") mutatványait közli. A NEW YORK WORLD TELEGRAM AND SUN (52. VIII. 22.) magyar vizslák képét közli s hosszú cikkben jelenti be, hogy egy szeptemberi kutyakiállításon "különös érdeklődéssel várják az első vizslákat". Ugyan ezen a napon a THE SCARSDALE INQUIRER is ír a vizslákról.

A Hány János-film
nagy sikert aratott New Yorkban. A békebeli magyar filmről írt a DAILY NEWS (52.XI. 8.): "Az Európa Moziban egy kivételesen szép darabot adnak, a Hány Jánost, egy mondai hősről írt komédiát. Münchenhausen báró és Paul Bunyan magyar mását pompásan aknázták ki a vígjátékban, mely Kodály Zoltán operáján alapszik. Fényképezésben, előadásban, témában és rendezésben egyaránt a film egyike a legjobbaknak, melyet valaha is gyártottak Magyarországon. Zsúfolva van rejtett humorral és zenéje, mely már szélében népszerű nálunk, jól képviseli korunk egyik kiemelkedő zeneszerzőjét."

A Roth-kvartett
melynek tagjai (Roth, Starker, Antal, Harsányi) a USA különböző részeiben működnek jelen-

leg, lemezzre játszottak. "Mozart-kvartett-értelmezésük étellel teli" — írta a NEW YORK TIMES (52.II.24.)

A Collier-s

1952. IX. 13-i számában "Poultry's Popular" címu többoldalas cikkében, "a legjobb csirkereceptek" közt "Chicken Paprika" néven közli a magyar paprikáscsirke pontos receptjét.

A Liszt-lemezek

áradása egyre tart. Az utóbbi hetekben a "Spanyol rapszódia", a 2. és 12. Magyar rapszódia", a "Les Préludes", a "Mefiszto-valcer, Consolation, Spanyol rapszódia", a "B-Moll Szonáta" Földessel és a "B-Moll Szonáta" Magaloffal, valamint a "Hat Étűd Paganini nyomán" és az A-dúr zongorahangverseny jelent meg.

Stevan & Paul Dohanos

kiállításáról számol be a NEW YORK TIMES (52.XI.9.). A lap következő száma az 1952-es modern amerikai festészet kiállításáról közöl ismertetést, egy illusztrációval, mely Sepeshy Zoltán kiállított képét ábrázolja.

Frederick Vajda

lett a Corpus Christi-i (Texas) szimfónikus zenekar állandó kar-nagya. (C.S.M. 52. X. 11)

Zenei fesztivál

volt november 24 és 30 közt Pitts-burgh-ben. A műsoron Bartók "Zene vonósokra, ütőhangszerek-re és celestára" c. műve is szerepelt. A nyári donveri fesztiválon Liszt Es-dúr zongoraversenyét adták elő (52. VIII. 15.), az aspeni fesztiválon pedig Chabay

László énekelt. Az I. Amerikai Tancfesztiválon (52. VIII. 21-24) Bartók-zenére készült balettszólót adtak elő.

ANGLIA

Thomas Baloghról

ír a THE OBSERVER (52. X. 26.) s képét is közli: "A három vagy négy magyarszületésű kiemelkedő brit közgazdász közt (érdekes tény, hogy a kis Magyarország mind Oroszországot, mind Nyugatot aránytalanul nagy számban látta el vezető közgazdászokkal, akárcsak a legjobb vónósnegyesekkel) Balogh a legradikálisabb."

Ernster Dezső

a Metropolitan Opera basszistája énekelt a "Cosi fan tutte" egyik főszerepét Glyndebourne-ban (52. VI. 18. -VII. 20.) A King's Lynni fesztiválon (52. VII. 20-26.) Hayden Philemon és Baucisát mutatták meg, melyet most fedeztek fel s azelőtt csak Eszterhá-zán játszottak.

"15 brit azt mondja, a magyarok szabadok"

— ezzel a címmel jelent meg hosszabb beszámoló a DAILY TELEGRAPH-ben és a MORNING POST-ban (52.IX.6.) angol sajtó-szervezeti küldöttek háromhetes magyarországi útjáról.

ARGENTINA

A PÁZMÁNY PÉTER BUENOS-AIRESI MAGYAR SZABADEGYÉ-TEM VEZETŐSÉGE:

Rektor: Fáy István, volt kultusz-államtitkár, dékán: dr. Kopits Imre, a Mindszenty Akadémia főtthkára, igazgató: Vajay Szabolcs, diákszövetség vezetője: dr. Rajczy Imre, titkár: Szentpétery Attila, questor: Szabó Zsombor, könyvtáros: Lomniczy József.

Előadók: (I. Trimeszter, 1952. május — július)

Doktor Bethlen Gábor (1), Carlos Cordarolli (2), dr. Dezső László (1), Dobosi Szabó László (3), Kerecsendi Kiss Márton (1), Kopytynskiné dr. Fayer Márta (3), Kövesligethy Geyza (1), dr. Krudy Ferenc (1), Mons. dr. Luttor Ferenc (1), dr. Oláh László (3), dr. Sánta Pintér J. Gyula (2), dr. Simon László (4), Szentkirályi Ede (1), dr. Takácsy Nagy Artur (1), dr. Udvarhelyi

György (1), Vajay Szabolcs (10). Összesen: 19 előadó.

(II. Trimeszter 1952. szeptember — november)

Előadók: dr. Bethlen Gábor (1), Bihar Adorján (1), máter Bodolai Margit (3), Fáy István (1), máter Juhász Mária (6), vitéz Kelméry Tamás (1), Kopytynskiné dr. Fayer Márta (3), dr. Oláh László (3), Pongrácz László (1), dr. Rajczy Imre (1), dr. Sánta Pintér J. Gyula (3), dr. Scitovszky János (2), dr. Simon László (2), Sütő Nagy László (3), Vajay Szabolcs (5), vitéz Vattay Ferenc (1), dr. Vincze Lajos (3), dr. Zeyk Adél (3). Összesen: 21 előadó.

Linda Lorena

a szép és tehetséges argentin filmszínésznő, aki a "Donde mueren las palabras" és a "Ape nas un delincuente" című díjnyertes filmekben tünt ki alakításával s aki állandó társaságát adja a Radio El Mundo műsorának, 1952. IX. 22.-én, 29.-án és X. 6-án nagy sikerrel mutatkozott be társulatával a buenosairesi Empire színházban. Linda Lorena Gregorio Martínez, a világhíri spanyol szerző "Muy la insopor-table" című szellemes vígjátéká-nak főszerepét játszotta. Ez az első eset, hogy argentin színpadon egy magyar színésznő főszerepben mutatkozott be; Linda Lorena ugyanis magyar, a magánéletben dr. Szil. Imre buenosairesi ügyvéd felesége.

Tucumánban

az argentin egyetemi városban az elmúlt hónapok folyamán gyakran szerepeltek magyar művek a hangversenyműsoron. Így Dohnányi "Pierette kátyúlá"-ból

Dr. SZILY IMRE

ügyvéd

Corrientes 1373. T.: 38-4767

SASTRERIA ENGENIO
úri- és női szabósága

Ferdinando Pasternak

Dardo Rocha 720 Bernal Oeste
T. E.: 202-1011

egy részlet (52. V. 4.), Bartók "Divertimentoja" (52. VII. 8.), Bartók "Román táncai" (52. VII. 11.). Magyar előadó is fellépett: Szentgyörgyi László egy trióesten (52. V. 14.).

Dr. Tóth Aranka

tiszteletére ünnepi bankettet rendezett a buenosairesi ELEA-laboratórium vezetősége. (1952. X. 24.) A banketten 58 különböző nemzetiségű orvos és vegyész vett részt Dr Tóth Aranka a laboratórium megbízásából egyéves kísérletezés után előállította az ACTH hormonkészítményt. A laboratórium a kísérletek céljaira 300.000 pesót bocsátott rendelkezésére. A gyógyszert kitűnő eredménnyel alkalmazták asztma, rheuma, allergia és delirium tremens esetekben.

Galeria Krayd

néven magyar képzőművészeti csarnok nyílt meg Buenos Aires belvárosában, a Tucuman és a Florida sarkán, egy magyar cukrászda helyén. Az új galériát, melynek tulajdonosa Dániel Zoltán és Kröpfl Ferenc, argentin művészek reprezentatív kiállításával nyitották meg 1952. XI. 1-én.

Orth Györgyről

"minden idők legjobb magyar futballistájáról" közölt oldalas cikket a "Goles" című buenosairesi sportlap (1952. VII.29.) Orth Mexikóból ment Argentínába és ott a világhírű Boca Juniors fiataljai számára szervezett egyedülálló "futballiskolát". 1953-ban Orth lesz a Boca első csapatának trénera.

A Museo Social Argentino

nagytermében Hellebrenth Antal, a fiatal magyar fényképész harminc művészi fotográfiáját állította ki a "Amigos de la Ciu-

dad", Társaság 1952. VIII. 19.-19. (A fényképek a legszebb argentin vidéken, a Nahuel Huapi tó környékén készültek.)

Ifj. Balogh István

nyerte Argentina nehézsúlyú (górog - római) birkózóbajnokságát. (1952.XII.1.) A magyar fiú, aki a River Plate színeiben indult, a szabadstílusú bajnokságban a második helyre került

AUSZTRÁLIA

Madách Kör

alakult Melbourneben. A Kör vezetője Csepely Rudolf. A tudományt és a művészeteket pártoló egyesület keretében szabadegyetem-jellegű előadássorozatokot is rendeztek. Legutóbb a magyar irodalomról tartottak előadást.

Gallus Sándor

a Nemzeti Múzeum régészeti osztályának volt h. vezetőjének irányításával működik Ausztráliában a Magyarságtudományi Szeminárium.

AUSZTRIA

"Ungarn gestern und heute"

címmel a DIE ZUKUNFT nevű bécsi szocialista politikai, kulturális és gazdasági folyóirat (52. V.,VI.) folytatólagos cikkben közli Nagy Árpád tanulmányát.

BRAZILIA

Lóczy Lajos

a Magyar Földtani Társaság volt igazgatója a braziliai állami olajtelepek igazgatóságának vezető tagja. Jelenleg a porto-allegrei olajfúrásokat vezeti.

Kovács Andor

vezényelte 1952. XI. 28-án Sao Paulo-ban a SENAI 240 tagú kórusát s az Orquesta Municipálból

és a Banda da Forza Publica-ból egyesített hatalmas zenekart.

CHILE

Az "El Mercurio"

cikket közölt Egyházy József mérnök munkásságáról. (1952. X. 16.) Egyházy a Hurtado-cég mérnökeként megépítette Chile legnagyobb öntözőcsatornáját, s megbízást kapott a pánamerikai betonút egyik szakaszának építésére.

COLOMBIA

Nászay Miklós

építész Bogotában öt német építéssel szemben első díjat kapott az ottani német collegiumra kiírt tervpályázaton s két chicagói építésszel szemben elnyerte az északamerikai kolónia templomának pályadíját. Munkásságára most külön, új építési vállalat alapult.

Ródes Vince,

a Gallyateto-szálló volt igazgatója jelenleg az egyik legnagyobb colombiai üdülő vezetője.

EGYIPTOM

SZÉFEDDIN SEFKET bey

magyar újságíró Kairóban öt filmet rendezett. Valószínűleg ő lesz a "Karaván" című egyiptomi film rendezője.

FRANCIAORSZÁG

Auer Pál

tanulmányát közli az Európa-day and To-morroy, BRA Mozgalom folyóirata (EUROPE TO-DAY AND TO-MORROW, (52. IX.-X.) "Problems of the new Europe" címmel.

A francia "Vogue"

1952. júniusi száma többoldalas

F E L H Í V Á S

Barankovics István, a Magyar Nemzeti Bizottmány vallás- és közoktatásügyi bizottságának elnöke kéri az emigrációban élő magyar írókat, műveszeket, egyetemi tanárokat, középiskolai tanárokat és tanítókat, kutatókat, a magyar vallás- és közoktatásügyi minisztérium és a magyar kulturális intézmények tisztviselőit, valamint külföldi egyetemek magyar hallgatóit, hogy címüket szíveskedjenek vele tudatni: Istvan Barankovics, 110

East 84th Street, Apt. 2 D. New York City, USA.

A vallás- és közoktatásügyi bizottság kulturális tervének megvalósítása s általában az emigráció kulturális feladatainak megoldása és igényeinek kielégítése szükségessé teszi a fenti hivatási kategóriák címeinek összeállítását.

A vallás- és közoktatásügyi bizottság elnöke mindazoknak, akik címlíket közlik, kívánságukra meg fogja küldeni hivatási kategóriájuk valamennyi jelentkezőjének címét.

kivonatot közöl Vértés Marcell, "Amandes vertes" című könyvéből, amely az "Adam"-revue kiadásában jelent meg. A regényrészlet mellett közli a lap Vértés néhány illusztrációját is.

A SECRET DU MONDE

c. francia ismeretterjesztő folyóirat, miután egy régebbi számában magyarországi ásatásokról közölt tudósítást, 1952. VIII. számában a magyar népművészetről ír.

A Franco-Soir

1952. XI. 20-i számában arról ír, hogy az angol futballszövetség alapításának 75. évfordulóján, 1953 tavaszán európai válogatott csapat mérkőzik az angol válogatottal a Wembley-stadionban. A lap megírja, hogy az olasz "Tutto Sporto" véleménye szerint az európai válogatottban 3 jugoszláv, 2 francia, 2 osztrák és 1 svéd mellett 3 magyar kap helyet: Loránt, Budai és Puskás. Szó lehet esetleg Kocsis és a "francia" Ujlaki játékról is.

Szolcsányi György

a fiatal magyar zongoraművész, az idei nápolyi nemzetközi verseny első helyezetteje, 52.X.28-án Párizsban hangversenyezett nagy sikerrel.

Hét Francia író

kérdettek meg a LES NOUVELLES LITTÉRAIRES (52. III. 27.) nagy ankétján, hogy milyen nyelveket beszélnek. Gabriel Marcel vezet, ki 5 idegen nyelvet ismer, s hét közt van Jules Romains is. Az egyik megkérdezett Louise de Vilmorin író nő volt, aki angol és német nyelvtudása mellett "elég jól" beszél magyarul is!". Irodalmi téren értékes gazdagodást jelent e nyelvtudás, — mondja az író, — de ami fontosabb, az az, hogy megengedi a közvetlen kapcsolatot s így végre az ember az emberrel lehet. A nyelv ismeretében jobban értjük a tájat, az építészetet, a stílust. Mert a stílus hazája nyelvén szól".

Északamerikai olvasóink megkaphatják 1952-es évfolyamunkat, ha lapunkra 1953-ban egész évre előfizetnek.

NÉMETORSZÁG

A Deutsche Illustrierte 1952. VIII. 9-i számában közli Soraia, a perzsa sah feleségének élettörténetét. A szöveg szerint a perzsa hercegnő anyja, amikor a párizsi Fouquet-ben megkóstolta a süteményt, ezt mondta: "Ennél jobbat csak egyszer ettem: Budapesten, a Gerbeaud-ban, a Vörösmarty-téren."

OLASZORSZÁG

Molnár Vera

"német filmszínésznő" lesz a főszereplője egy francia-olasz verziós filmnek, a nyugateurópai lapok jelentése szerint. A film címe: "A csend hangja." Molnár Vera partnerei közt van Jean Marais, Serge Reggiani és Aldo Fabrizi. A filmet G.W. Pabst rendezi.

SAAR-VIDÉK

Lehoczky György

ismert magyar építész tervezi jelenleg a Saarvidék egyik legszebb templomát.

SPANYOLORSZÁG

A madridi "ABC"

1952. XI. 8-i számában így ír a lap zenekritikusa, Antonio Fernandez Cid Bartók "Tercer Concierto"-járól: "A Palacio de la Musica közönsége egyöntetű, lelkes rajongással, bravó!-kkal hita vissza kétszer, háromszor, négyszer a művészeket. Bartók műve minden részében ragyogó és az "Adagio"-ban kulminál. Javier Alfonzo nagyszerű volt, élete legnagyobb sikerét jelentette ez a koncert. A virtuózt Aracenta és az Orquesta Nacional kísérette

SVÁJC

A "Fából faragott királyfi"

c. Bartók-balletet mutatták be Zürichben. A WELTWOCHÉ (52. X. 24.) írja a bemutatóról (melyen egy Muszorszkij-mű is szerepelt): "Bartók is a népzeneben találta meg kompozíciói számára a tápláló energiákat. Ezeket azonban, szemben Muszorszkijjal, egy magas szellemiségű művész használta fel, akinek a számára a fegyelem a lehető leglényegesebb volt. Ami Bartók zenéjében a csodálatos és egyszerű, az az

eredeti dallamok és tagolatlan (ungebárdige,??) ritmusok egybeolvasztása a művészi felépítés kötöttségeinek szigorú adottságai-val. Az 1914 és 1916 közt született táncjáték, a "Fából faragott királyfi", olyan mű, melynek hatalmas ritmikai változatosságú hangjaiban csupa elemi feszültség, impresszionista színek találhatók, s mégis mindenekelőtt szándékosan expresszionista keménység. S ez az expresszionista elem a bizarrul fantasztikusban állt a magávalragadó előadás központjában is."

Kupa László

pappászenteléséről ír cikkét a LA TRIBUNE DE GENEVE, a LE PROTESTANT és a LA VIE PROTESTANTE (52.VII.2o.)

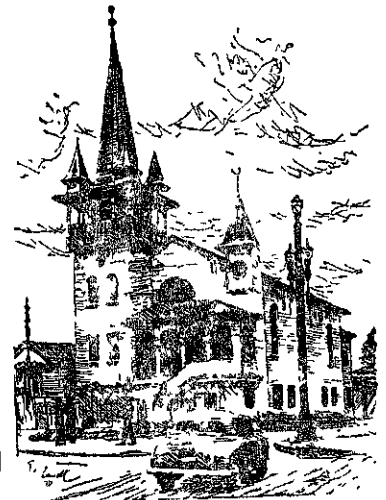
URUGUAY

A Mathias Rex nevű montevideói magyar cserkészcsapat az uruguayi cserkészszövetség országos versenyén hat szöveget nyert bajnokságot. ...

VENEZUELA

Vörös László

festőművész, aki Caracasban él, a helybeli magyar egyesület számára megfestette a "Szent István felajánlja a koronát a Boldogasszonynak" című képet.

A sao-paulói magyar református templom. — (Hungarian reformed church in Sao Paulo.)

A magyar zene Dél-Amerikában

„Bandó Gyulában energikus, egyéni stílusú művészt ismertünk meg. Élmény volt, ahogy a Kodály-darabot vezényelte a Buenos Airesi Szimfonikus Zenekarnak. A mű finomságait, mélyiségeit, hangulatát tökéletesen érzékeltette Bandó Gyula. Így csak magyar művész tudja tolmácsolni a „Galántai táncok”-at.”

Ezt írta a „La Nación” zenekritikusa Bandó Gyula első buenosairesi koncertje után. (1952. X. 23.) A többi lap is nagy elismeréssel írt a magyar karmester művészetéről. Bandó Gyula két koncertet adott Buenos Airesben: 1952. X. 22-én a Teatro Metropolitanben és 1952. XI. 4-én a Teatro Colonban, az operaházban vezényelte a buenosairesi szimfonikusokat. Első koncertjén Haendel, Mozart, Roussel, Morillo és Kodály-műveket vezényelt, a Kolumbusz Operában Brahms, Giannone, Kachaturian és egy saját műve szerepelt műsorán.

Bandó Gyula nevét jól ismerik Nyugateurópában, sőt Délamerikában is, elsősorban Venezuelában. A magyar karmester jelenleg a venezuelai Zeneakadémia igazgatója és a Maracaiboi Szimfonikus Zenekar dirigense. Erdélyben született. Zenei tanulmányait a pesti konzervatóriumban végezte. Hegedűvirtuóz, zeneszerző és karmester lett s évekig a Brüsszeli Magyar Kvartett tagjaként vendégszerepelt Nyugateurópa zenei központjaiban. 1935-ben Herman Scherchen, a híres német professzor irányítása mellett tovább képezte magát s ettől kezdve karmesterként működött. Párizs, Berlin, Hága és Budapest szimfonikus zenekarait vezényelte, majd a Rotterdami Filharmónikus Zenekar szerződtette. 1950-ben hívták meg a Venezuelai Szimfonikus Zenekar vezénylésére s olyan előnyös szerződéseket kínáltak neki, hogy Maracaibóban maradt.

Az elmúlt években fejezte be Bandó Gyula néhány értékes kompozícióját. Szimfóniáját decemberben Caracasban mutatták be a maracaiboi szimfonikusok. Irt egy brácsaversenyt, egy operát és két baletet is, „Zene mélyhegedűre és zenekarra” című munkáját a buenosairesi Teatro Colonban játszották először; a szerző, Andres Vancoullie, a szölista és a Buenos Airesi Filharmónikus Zenekar nagy sikert arattak a művel. Vígoperájának címe: a „A csodadoktor.” Egyik balettjét, amelynek „Táncol a zenekar” a címe, valószínűleg 1953-ban mutatják be New Yorkban. Ebben a hangszereket személyesítik meg a táncosok; amikor a fuvala táncol, a fuvala hangja hallatszik; a brácsa bűgő hangja mellett maga a brácsa táncol és hegedűkísérettel táncol a hegedű. Másik balettjét, a „Pedro”-t spanyol zenei és táncmotívumokra alapította.

Bandó Gyula 1951-ben körülvutazta Délamerikát, járt Peruban, Braziliában és akkor járt először Buenos Airesben is. Most Maracaibóban és Caracasban dolgozik, 1953-ban átmegy Rio de Janeiroba és Sao Paulóba és visszamegy Buenos Aires-

be is. Mindkét koncertjét közvetítette a Radio del Estado; ez az állami rádió szerződtette jövőre három koncertre Bandó Gyulát. Akkor is a buenosairesi szimfonikusokat vezényli. Egyik koncertje valószínűleg „A kékszakállú herceg vára”, Bartók operája lesz.

Bandó Gyula délamerikai karrierje értékes gyöngyszem a magyar zene követelnek sikersorozatában ezen az új világrészen. A magyar zene hírneve Délamerikában is kiváló. A buenosairesi Teatro Colonban, — a berlini után a világ legnagyobb operaházában — az 1930-as évek óta hat magyar karmester vezényelt: Sebestyén György, Reiner Ferenc, Kinsky Róbert, Szenkár Mihály, Fricssay Ferenc és Bandó Gyula. Fricssay vendégszereplése volt az 1950-es év egyik legnagyobb délamerikai eseménye. Kinsky Róbert több mint tíz éven át a Colon karmestere volt s most az Argentín Állami Szimfonikus Zenekar dirigense. Szenkár Mihály gyakran vezényli a Buenos Airesi Filharmónikus Zenekart, főként rádiókoncerteken.

A háború előtt a Colon műsorán volt Kodály „Marosszegi tánca” és a „Psalmus Hungaricus.” Liszt rapszódiai ma is állandó műsorszámok. Bartók-tól a „Fából faragot királyti”-t és a „Román táncokat”-at is bemutatta a Colon. Szó van arról, hogy bemutatták jövőre „A kékszakállú herceg vára”-t.

A magyar operaénekesek és énekesnők közül Andas Piroska, Némethy Ella, Pataky Kálmán, Svéd Sándor és a newyorki Metropolitan magyar szopránja, Hellwig Judith szerepelt a Colonban. Svéd Sándor volt a legnépszerűbb, három szezonban vendégszerepelt. Pataky Kálmánnak is nagy sikere volt, hat éven át ünnepelte 1930-40, között a buenosairesi közönség. Később Chilében szerepelt.

Dr. Pintér Ferenc már több mint tíz éve a Colon szólótáncosa és két éve az Instituto de Arte Moderno balett-tanára. Pintér, aki a metafizikai, expresszionista balett híve, szerepeiben megelevenítette már a fél bibliát — volt Krisztus, Mózes, Salamon, Szent József stb. — a mitológiát (Hades, Kon-Tiki), meseképeket keltett életre (a „Madarak”-ban ő volt a kakas, a „Csipkerózsiká”-ban a szél, a „Carneval”-ban Pierrot — és a Colon 1951-es újdonságában, a „Hamlet”-ben ő volt a megölt király lelke. Évekig szerepelt a Colon balettkarában Balogh Katalin és Burián Elemér is. 1950-ben Millos Aurél, a milánói Scala balettmestere forradalmasította a Colon koreográfiáját.

A Lehnert-kvartett több hangversenyt adott a Colonban. Itt lépett fel Szigeti Sándor is. Sándor György zongoraművész a Teatro Cervantesbe adott hangversenyeket. Alpár Gitta is vendégszerepelt Argentínában, a háború előtt. Kévi Kató, Dáni Dezső és Kardos Imre, a tehetség karmester és zongorista az argentin és chilei rádiókban szerepeltek. Komlós Pál, a pesti Városi Színház

Középkelet európai figyelő

"Egy csatlós anatómiája"

címmel most jelent meg egy D.A. Schmidt nevére NYT-tudósító könyve Csehországról. Bár megemlíti "a nyugati diplomácia és a cseh demokrácia tévedéseit" is, a csehekről a szokott nyugati rokonszenvvel ír: "a csehek nagyon sokban hasonlítanak hozzánk", ők voltak "az első nyugati nemzet", melyet elnyelt a keleti kolosszus, "... a cseh nemzet a demokrácia legelső képviselője a százmilliónyi ember közt, akik a csatlós nemzeteket alkotják a vasfggöny mögött. Miközben kifej-

GÁBRIEL ASZTRIK

kanonok, a Pázmány-egyetem volt tanára a Notre Dame-egyetem Középkori Intézetének igazgatója lett. Gerald Phelan, a híres filozófus helyét veszi át. Az intézet több kollégiumot hirdet, melyek a magyar középkorral foglalkoznak. Gábrriel professzor, mielőtt 1948-ban az egyetem meghívását elfogadta, Torontóban a Középkori Tanulmányok Pápai Intézete vendég-professzora volt. A montreali egyetemen is tartott előadásokat "The Organization of Studies in the Middle Ages" címmel. Számos angol előadást tartott a magyar népművészetről és magyar középkorról. 1950-51-ben szabadságot kapott a Princetoni "Institute for Advanced Studies" tagságának elfogadására.

G. C. Boyce professzorral együtt most készíti elő az "Actarium Cartularii Universitatis Parisiensis" VI. kötetét, mely magában fogja foglalni a "Liber Receptorum Nationis Anglicanae"-t 1425-1493 közti évekre. A kötet Párizsban jelenik meg. Didier kiadásában.

Canon A.L. Gabriel, former professor at the University of Budapest and director of the French College, has been appointed director of the Mediaeval Institut of Notre Dame University. The Institute offers several courses pertainin to the splendid epoch of the Hungarian Middle Ages.

**

MAGYAR IRÓK KÖNYVESHÁZA LONDON

néven könyvkiadó vállalat alakult Londonban, mely célul tűzte ki új magyar irodalmi művek kiadását. Az első könyv Márai Sándor "Béke Ithakában" c. regénye lesz. Utána háromhónapos időközökben a következő művek kiadását ígéri a kiadó: Zilahy Lajos: "Krisztina és a király", Földes Jolán: "Virradat előtt", Tábori Pál: "Szóló", (c. Szabó László: "A kegyenc", Szabó Zoltán: "Éjféltkor a pap nem misézett", Mikes György: "Egy bűjös hús".

legtöbbször alkalmazkodnak a kommunista nyomáshoz, megtartották integritásukat, csendben és konokul. S megőrizték hitüket." Tragédiájuk "elrettentő példa" a Nyugat számára.

A Görög Nemzeti Színház

két Sophokles-dramát mutatott be New Yorkban újjörög nyelven. A sajtó a bemutatót nagy elismeréssel fogadta.

"Az Elfelejtett Köztársaságok"

egy Észtországról, Lettországról és Litvániáról. Nemrég megjelent könyvnek a címe. Írója C. A. Maunig. (New York, Philosophical Library)

A Jugoszláv Nemzeti Balett

vendégszerepelt Párizsban. A LE MONDE (52. X. 8.) hosszú cikkben méltatja az előadást.

Finn Művészeti Kiállítás

rendeztek Washingtonban. Kiemelkedtek Kalervo Kallio, az ott élő híres finn szobrász alkotásai (Truman, Barkley, Forrestal, Einstein), valamint Aaltonen szobrai. (WP. 52. VI. 15.)

Mercei Mihaovic

román zeneszerző operáját (Phédre") mutatta be Párizsban a stuttgari operatársulat. A LE MONDE igen elismerően ír róla.

(a Magyar Zene Délamerikában folyt.)

karmestere Montevideóban dolgozott, Vajda Ferenc pedig az egyházi zene terén érvényesült és operát írt "Golgota" címen. Nagy sikere volt a Budapest kvarzettnak, majd 1951-ben a Vegh-kvarzettnak, amely Bartók-ciklussal mutatkozott be Buenos Airesben. Gyakran tartózkodik az argentin fővárosban Dohnányi Ernő is. Két magyar zeneszerző is él Buenos Airesben: Fuchs Emil és Kaszner Károly. Segesdy Sándor cimbalomvirtuóz.

Stefániai Imre és felesége Lászlóffy Margit a santiago-i rádióban adnak koncerteket. Szentgyörgyi Ferenc és Laczkovics János a tucumáni akadémia zenetanárai s a helybeli rádió gyakori szereplői. Kovách Andor Sao Paulóban a legismertebb karmester, aki főként a városi zenekart vezényli. A Maracaiboi Szimfónikus Zenekar egyik főerősége Bandó Gyula karmester mellett a magyar Várnai Tibor. Szervánszky Péter a Quitóban él.

Emilia de Carranza, Czecc tábornok dédunokája ismert zongoraművésző Buenos Airesben. Magyary Ilona zongoraművésző is szép sikereket aratott önálló koncertjeivel.

A buenosairesi rádiók műsorából mindenki ismeri Dajos Béla és Szilágyi Ernő zenekarát s Horvát Sándor cigányzenekarát. A cigányzenés és a szóalkotató zene kedvelői jól ismerik Hegedűs Ferenc, a Borneót járt magyar zenész, Dulli Lulu cigányprímásnő, Balog János és Kerekács Géza cigányprímások és Farkas Vincze, a népszerű fuvalós nevét.

—y —s

A MAGYAROKKAL VALÓ ELLENSÉGES VISZONY NEM ERDEKE A SZLÁVOKNAK.

Csernisevskij (1828-1889)

K Ö N Y V E K

Szabó László

az ismert délamerikai író "Bandidos célebres" című műveiben, amely az "Orientación Cultural Editores S. A., Buenos Aires" kiadásában jelent meg, (1952. XI. 1.), Rózsa Sándorról ír románikusnak látszó elbeszélést, hiteles adatok alapján. "A magyar pusztá Robin Hood"-jának szabadságharcos szerepét is ismerteti az író. Leírja, hogy Rózsa Sándor levélben kért amnesztiát Kossuth-tól a szabadságharc kitörésekor. Az amnesztialevelet az az Andrássy Gyula gróf adta át neki, aki harminc év múlva Bismarckkal és Disraelivel tárgyalt a berlini konferencián. Kossuth második követe Jókai Mór volt. Rózsa Sándor a betyárokból 500 főnyi csapatot szervezett és vitézül harcolt Damjanich hadseregében. A világsí fegyverletétel után "a magyar pusztá kentaurjai" áttörték az ellenség gyűrűjét és Komáromba vágatták, Klapka tábornok megsegítésére. De akkor sem adták meg magukat, amikor az osztrákok szabad elvonulást ígértek Klapka csapatainak; Rózsa Sándor újra áttört az ellenség sorait és guerilla-háborúra készült fel a Bakonyban. A Haynau elől menekülő magyarokból csapatokat szervezett. A parasztkat mindenben segítették és ötven kilométeres körzetben egy óra alatt értesítették őket a "gémeskut-morse" segítségével Haynau csapatainak közeledéséről. Osztrák hivatalos emberek nem mertek a magyar Alföldre menni. A fiatal Ferenc József kétszer is elhalasztotta magyarországi utazását, mert Erzsébet királyné mindenképpen megakarta nézni a magyar Alföldet. "A magyarok lovagi hagyományai nem engedik, hogy egy asszonyt bántsanak" — mondta a királyné. Ekkor meglepő dolog történt. Rózsa Sándor levelet írt a császári udvarba, amelyben felajánlja védelmét a császárnak. "Ófelsége nyugodtan utazhat a magyar Alföldön, amíg mellette van a császárné, aki bízik a magyarokban" — írta Rózsa Sándor. Így is történt. A mindenható császárt és kíséretét "tisztas távolból" végigkísérték a "betyárok" az Alföldön, hogy ne történjék semmi bántódásuk. Később Rózsa Sándort kétszer elfogták és halálra ítélték, — de Ferenc József mindkét alkalommal megkegyelmezett neki.

A Shakespeare and Miself

c. új Mikes György-könyvben olvashatjuk a következőket:

"... egy történet szerint — nagy felírásokat akasztottak ki a vezető hollywoodi film-irodákban: 'Nem elég az, hogy valaki magyar.'"

"E mögött az elég sekély export mögött emberben és arúban, volt egy gazdag és csodálatos ma-

gyar irodalom is, mely teljesen aránytalan volt az ország kicsínységéhez és a nyelv elszigeteltségéhez viszonyítva. A modern magyar regényírók általában nem voltak kiemelkedők, de az esszéírók, mind a könnyed, mind a komoly műfajban, nagyszívek voltak. A novellában ragyogtak és csillogtak és volt néhány színdarab is, melyet valóban érdemes volt megnézni s amelyek sohasem jutottak el a nemzetközi piacra. Azonban mindennek előtt volt az utolsó száz évben vagy négy magyar költő, akik a világ legnagyobb költői közé lennének sorolva, ha a világ megértene őket." ... "Arany, a magyar költészet egyik nagy géniusza, három Shakespeare-darabot fordított le és ezek a fordítások minden szempontból méltók az eredelihez."

Karinthy Délamerikában

A buenosairesi LA NACION iradalmi mellékletében Marcos Victoria, az ismert argentin író tanulmányt írt "Dos viajes alrededor del cráneo" — Két utazás a koponya körül — címmel. (1952. júl. 6.). A cikkben két könyvet ismertet: Jean Lhermitte "Le Cerveau et la Pensée" és Karinthy "Utazás a koponyám körül" című műveit. A lap közli Jean Lhermitte és Karinthy fényképeit is. — Miután az író a francia könyvet lapozgatva megállapítja, hogy abban megtalálható a tekermet, az emlékezőtehetség, az agyvelő elektromos működésének pontos magyarázata, ezekkel a szavakkal tér át Karinthy könyvének ismertetésére:

—Milyen más ez a költői, szellemes, komikus, könyörtelen, megrendítően emberi utazás, egy magyar író, Karinthy Frigyes utazása a szenvedései körül! Utazásról egy halhatatlan kis, műben számolt be, egy könyvben, amit sohasem fognak elfelejteni. Címe: "Utazás a koponyám körül". Alkotom, hogy ez a mű egyedülálló érték a világirodalomban.

Marcos Victoria ezután több hasábon keresztül mondja el és magyarázza a könyv tartalmát, majd így fejezi be cikkét:

—Hangjában és tartalmában mindenképpen különbözik, — és mégis Karinthy könyve engem Scott kapitány "Utinapló"-jára emlékeztet, — Scott kapitányra, aki tragikus módon halt meg az Antarktisz jégmezőin. A két vallomásban egyforma emberi nagyságot, okosságot találunk; a végzet hősi vállalását. Azt, ami a legjobb az emberben: "to do our best to the last".

Angol nyelvű, magyar vonatkozású könyveit szereztse be a WESTERN BOOK SERVICE-nél. Új és használt könyvek nagy választékban. Kérje ingyen árjegyzékünket.

WESTERN BOOK SERVICE
P. O. BOX 969

Monterey

California

NOTRE RÉPUTATION DANS LE MONDE

Avant le commencement de la troisième année de parution de notre revue, nous entreprenons de publier des éditions française et espagnole comme additions à la présente édition anglaise.

Le but de "Notre Réputation dans le Monde" est de rechercher avec méthode l'opinion formée dans les pays étrangers sur les Hongrois, de tenir compte des événements culturels hongrois et de faire une démonstration de la contribution hongroise à la civilisation occidentale.

Dans les numéros parus jusqu'ici, la revue a présenté des livres ayant rapport au problème hongrois, des écrivains et des artistes de succès d'origine hongroise. Elle a présenté, en outre, des livres d'histoire et de géographie, des encyclopédies avec leurs annotations sur la Hongrie, elle a cité les opinions d'hommes d'Etat et d'écrivains étrangers

sur les Hongrois, ou leurs expériences gagnées en Hongrie et elle a enregistré l'influence à l'Occident du grand Louis Kossuth, influence qui se fait sentir encore aujourd'hui.

La revue a enregistré en même temps l'écho mondial des actions du gouvernement moscovite de Budapest, la vie du peuple hongrois sous l'oppression, les accomplissements de ce dernier malgré toute tyrannie, telle que la troisième place obtenue par les athlètes hongrois aux Jeux Olympiques, après les Etats-Unis et l'U.R.S.S. Elle a suivi avec attention la vie culturelle des colonies hongroisee dans les pays étrangers, les sociétés, universités libres, bibliothèques hongroises créées dans le monde entier.

Dans la rubrique "Observateur d'Europe Centrale", on a analysé la renommée à l'étranger des pays voisins de la Hongrie. Le but de cette rubrique est la présentation des accomplissements des peuples voisins, pour faire avancer ainsi la cause de la coopération avec eux, cette cause qui a des défenseurs Hongrois aussi illustres que Kossuth, le premier promoteur de la Confédération Danubienne ou Bartok, le transformateur de la musique populaire dans la région danubienne en un trésor de la culture musicale universelle.

Nous donnons dans ce numéro la conclusion de notre enquête sur la réputation des Hongrois, enquête commencée par le professeur Goza Teleki. Ce même numéro contient la première partie du "Calendrier des émigrés", comme supplément au numéro régulier. Ce calendrier présente d'une manière succincte les actions,

à travers l'histoire des grands exilés politiques hongrois, ainsi que les détails les plus importants de l'histoire de la culture hongroise en tant que partie intégrale de la culture européenne, avec une analyse de l'effet de l'esprit hongrois sur la culture des nations occidentales.

La rubrique "Observateur Occidental" parle de l'article de M. Paul de Auer, anc. Ministre de Hongrie en France, publié dans le bulletin du Mouvement Européen, un compte rendu de la présentation d'un ballet de Bartok à Zurich, celui du succès d'ingénieurs hongrois, etc. L'opéra de Bartok "Le château du Prince Barbe-Bleu" a été récemment présenté à New York. Un membre de la nouvelle Chambre des Représentants des Etats-Unis est d'origine hongroise: M. John R. Pillion, un descendant des Hugaros.

Un long article est consacré à la tournée de M. Gyula Bandó, directeur de l'Académie de Music du Vénézuéla, ainsi qu'au rôle des musiciens hongrois dans la vie musicale d'Amérique Latine. "L'Observateur d'Europe Centrale" contient encore des informations sur deux livres, l'un sur la Tchécoslovaquie, l'autre sur les pays baltes, sur la présentation à New York de Sophocle par la troupe du Théâtre National Grec, sur le succès à Paris du compositeur roumain Mihalovici, sur la tournée à Paris du Corps de Ballet yougoslave et sur une exposition artistique finlandaise à Washington.

"Hírünk a világban"

Edition française

Szerkeszti:

Csicsery-Rónay István

Bessin original de Louis Kossuth

THARAUD :

Ce vieux rocher de Bude est comme Marathon, Salamine ou les Champs Catalauniques, un des lieux où s'est débattu le sort de notre civilisation dans la lutte avec l'Orient. Pendant un demi-siècle, deux héros transylvains, Jean Hunyadi et Mathias Corvin, repoussèrent l'assaut des Turcs. L'angélus que l'on sonne à midi

commémore, encore aujourd'hui, le service qu'ils ont rendu à la catholicité tout entière, il y a quatre cents ans de cela.

Peut-être, l'autre jour, à Trianon, on a trop oublié l'immense effort contre l'Asie qu'a soutenu pendant des siècles, pour la Chrétienté tout entière, cette vieille citadelle d'Occident.

HB 15.3.2

SZÁMŰZÖTTÉK NAPTÁRA

A "Hírünk a világban" melléklete

Copyright by Csicsery-Rónay István.

Január 1. (1823)

Megszületik PETŐFI SÁNDOR, a világ egyik legnagyobb lírikusa, az egyetlen magyar költő, akit a külföld legalább névről ismer. Hatással volt Heinére, valamint a szomszédnépek költészetére.

Január 2. (1869)

BRAHMS megküldi a kiadónak a "Magyar Táncokat", kiemelve, hogy ő csak alkalmazta zongorára, de nem szerezte. 1852-ben kezdte el feldolgozásukat, valószínűleg a nagy emigráns hegedűművészünk, Reményi Ede játéki nyomán, akivel együtt hangversenyezett. Többi magyarvonatkozású műve is Reményi hatására született, illetve az 1873-as bécsi világi kiállítás csárdájában gyakran hallott cigányzenekar hatására.

E művek: Souvenir de la Russie, Variationen über ein ungarisches Thema, Klavierquartett G-moll (utolsó tétel: Alla Zingarese), 4 Zigeunerlieder, Es-Dur Rhapsodie, Klarinetten-trio, Klarinettenquintett, Liebesliederwalzer Klavirkonzert B-Dur (ennek Budapesten volt az ősbemutatója), Handel-Variationen.

Január 5. (1833)

A Philadelphiai Bölcsészeti Intézet felveszi a kapcsolatot a Magyar Tudományos Akadémiával. Ezt az első amerikai-magyar kulturális kapcsolatot az előzőleg Amerika tudományos intézeteit tanulmányozó NAGY KÁROLY (sillagász teremtette meg. Nagy Károlyt Jackson elnök barátságába fogadta és Philadelphia diszpolgárává választotta.

Január 5. (1852)

KOSSUTH megjelenik az amerikai szenátus előtt. Ilyen megtiszteltetésben előtte csak Lafayette részesült.

Január 7. (1852)

KOSSUTH megjelenik a kongresszus képviselőháza előtt. Rövid beszédet is mond: "Nevezetes tény az emberiség történelmében, hogy míg a múltban csak a dicsőség részesült megtiszteltetésben és a dicsőséget csak a sikerrel kapcsolták össze, e nagy közvélemény törvényhozó hatalma egy üldözött száműzöttet részesít a legnagyobb megtiszteltetésben, aki nem dicsőségéről ismert, akit nem pártfogolt a szerencse, csak harcolt egy igazságos ügyért. Ebben a tényben köztársasági eszmék diadala mutatkozik meg."

Január 13. (1777)

KOVÁTS MIHÁLY, aki azelőtt Nagy Frigyes hadseregében szolgált, levelet ír Bordeauxból Benjamin Franklinnak s felajánlja szolgálatait. Leveleit "Fidelissimus ad mortem" szavakkal fejezi be (mely később az Amerikai-Magyar Szövetség mottója lett). A legközelebbi adat szerint 1778 január 9-én Pulaski brigadéros Washingtonnak írt jelentésében a lovassághoz gyakorló mesternek ajánlja. Április 18-án Washington és az illetékes bizottság javaslatára a Kontinentális Kongresszus kinevezi Kovátsot a Pulaski-1. légió ezredes-parancsnokává.

Január 14. (1936)

Megalakul JAPANBAN a Dai-Nippon Petőfi Kyokai (Társaság). A következő évben japán Petőfi-antológia jelenik meg. 1935-ben alakult a Liszt Ferenc Társaság. A Turáni Szövetség 1921-ben kezdte meg működését. A tokiói Magyar Intézet 1938 március 15-én nyílik meg.

Január 15. (1351)

RENETE SZENT PÁLNAK testét — akiről a pálos rend elnevezte magát — ezen a napon helyezik el a budaszentlőrinci pálos kolostorba.

Január 15. (1791)

Megszületik GRILLPARZER, a nagy osztrák költő, egy Bánk bán-színmű ("Ein treuer Diener seines Herrn") s számos magyar-ellenes epigramma szerzője.

Január 16. (1920)

APPONYI ALBERT elmondja Párizsban a legfelsőbb tanács előtt expozéját a békeszerződésről, először francia, majd angol és olasz nyelven. Ap-

	ponyi köztisztviselőknek örvendett egész népszövetségi működése idején is, elnevezték Európa "Grand Old Man"-jének.
Január 17. (1859)	KLAPKA közli Kossuthnal Napoleon Jeromos herceg decembervégi ígéretét: a háború kitörése után számítanak Magyarország részvételére, pénzt, legyvert, hajót adnak, sőt egy francia hadosztályt is, mely egy horvátországi kikötőben megállva hátbiztosítást végezne.
Január 19. (1271)	Árpádházi SZENT MARGIT napja, IV. Béla lánya, aki a tatárjárás évében született Klissza várában. 1271-ben halt meg.
Január 19. (1859)	Albrecht főherceg, Magyarország főkormányzója hivatalosan felhívja a bécsi rendőrminiszter figyelmét a döblingi önkéntes száműzetésében élő SZÉCHENYI "kormányellenes" tevékenységére. Ezt azért tartja különösen veszedelemesnek, mert, mint írja: "Magyarországon hajlandók az emberek Széchenyiben magasabb inspirációtól eltelt lényt látni..."
Január 20. (1270)	BOLDOG ŐZSÉB hitvalló napja; Boldog Őzséb az egyetlen magyar szerzetes rendnek, a pálosoknak alapítója. Meghalt 1270-ben.
Január 21. (1868)	Meghal ASBÓTH SÁNDOR, mint Amerika buenos airesi követe. A szabadságharcban Kossuth szárnysegéde volt, amerikai emigrációja idején New York városrendezésében résztvett. A polgárháborúban dandárparancsnok volt az északi hadseregben. Súlyosan megsebesült s ez okozta későbbi halálát is.
Január 21. (1937)	Paul Sacher bemutatja Svájcban BARTÓK "Zene vonósokra, ütőhangszerekre és celestára" c. művét.
Január 23. (1734)	Megszületik KEMPELEN FARKAS, a világhírű sakkautomata és a beszélogép feltalálója. Utóbbiért az Orosz Tudományos Akadémia nagydíját kapta meg. (A gépet a londoni Kings College-ben őrzik.) Tíz évvel Braille előtt a vakok számára írást talál fel. Az ő módszere alapján állították fel Párizsban a világ első vakok-intézetét. Állítólag gőzgépet is szerkesztett a mocsarak lecsapolására, mikor a Ferenc-csatornát építette. Ő tervezte meg a schönbrunni palota előtt álló monumentális kutat is. Restaurálta a budai várpalotát s megépítette a budavári régi színházat. Apatinban szövőgyárat állított fel.
Január 24. (1849)	TÜRR ISTVÁN megbízást kap a szárdoktól magyar légió alakítására. Őt nappal előbb jött át embereivel az olaszokhoz. Két hónap múlva az olaszok súlyos vereséget szenvedtek, a béke értelmében a légió tagjai amnesztiát kaptak, de nem fogadták el. A vereség után Türr csapatával Badenbe ment az ottani forradalom hírére s az új badeni hadseregben ezredesi rangot ért el. De a felkelést leverték. Ezután Montevideóba készült száz főnyi csapattal, Rosas argentinai diktátor ellen harcolni, ekkor érkezett az osztrákok kiadatási kérélmébe Turinba. A vállalkozás meghiúsult, Türr azonban embereit az USA-ba juttatta. Ő Londonba ment, ahol találkozott Kossuthnal. Kossuth megbízta, hogy Piemontban kísérje figyelemmel az eseményeket.
Január 27. (1919)	Meghal ADY ENDRE. Sokáig él Párizsban, Baudelaire s a szimbolisták hatnak ugyan rá, de költészete mégis annyira magyar, hogy épp ez megnehezíti lefordítását. Így is sok verse van lefordítva a legfontosabb nyelvekre s a szomszéd népek nyelvére. Költészete nagy hatást gyakorolt a modern cseh, szlovák, horvát, szerb és román költészetre.
Január 28. (1804)	Megszületik KRAJTSIR KÁROLY Szomolnokon. 1833-ban megy Amerikába, ahol a lengyel emigráció egyik vezetője lesz. A Virginia Universityn a modern nyelvek tanára. Számos könyvet írt.
Január 31. (1797)	Megszületik SCHUBERT, akinek zenéjére az akkori magyar zene nagy hatással volt. Kétszeri magyarországi tartózkodását Zselizen, mint Esterházy János gróf lányainak zeneoktatója (1818 és 1824), "magyar periódusnak" szokták nevezni zenéjében. Ekkor keletkeztek az u. n. "Magyar Zongora-Du-

ók" melyekből a híres C-dur szonáta és az F-moll Fantázia ritmusban és melódiában egyaránt magyaros. Itt született a jellegzetesen magyarnak tartott egyik indulója, továbbá a "Magyar melódia" és a "Divertissement à la hongroise" is. Egyéb műve, melyben magyar hatás fedezhető fel: "Die Winterreise" c. dalciklusa, Es-dur zongora-duója, G-dur kvartettje, C-dur zongora-duója, stb., elsősorban azonban egyik legnépszerűbb műve, a "Pisztrángötös", melynek utolsó tétele "All'engarese". Leginkább Schubert műveiből indult ki a 19. század hungarizáló romantikája.

Február 7. (1852)

KOSSUTH Ohio állam törvényhozóit üdvözlő beszédében megfogalmazza a demokrácia lényegét, mely később Lincoln híres gettysburgi szózatának alapja lett: "Korunk szelleme a demokrácia. Mindent a népért és mindent a nép által. Semmit a népről a nép nélkül. Ez a demokrácia, és ez korunk szellemének uralkodó iránya."

Február 8. (1946)

BARTÓK utolsó művét, a "Harmadik zongoraversenyt" bemutatja a philadelphiai zenekar Ormándy vezényletével.

Február 8. (1949)

MINDSZENTY József hercegprímást életfogytiglani fegyházra ítélik. Sorsa mozgósítja az egész viláközvéleményt s nagy rokonszenvet kelt a magyarság iránt. Eisenhower tábornok egyik választási beszédében így emlékezett meg róla: "Közvetlen közletről láthattam, hogy ezek a nemzetek milyen elkésztetett küzdelmet folytattak, hogy a Kremitől való függetlenségüket megőrizhessék... Mindszenty bíboros szimbóluma lett mindazoknak a hősöknek, akik ezt a küzdelmet folytatták és annak a sorsnak, melynek áldozatul estek."

Február 9. (1812)

A Pesti Városi (német) Színház megnyitására elhangzik BEETHOVEN "István király"-nyitányának bemutatója, melyben magyar zenét dolgozott fel. De Beethoven más műveiben is előfordulnak magyar motívumok. Magyar vonatkozású népdalfeldolgozásain kívül magyaros intonációjú a "Weihe des Hauses" c. nyitányának több részlete is, a VII. szimfónia fináléjának verbunkos elemeire, magyaros hangjára pedig többek közt Wagner Richard is utalt. Beethoven korompai s martonvásári nyarainak köszönhetjük — állítólag — az Apassionátát.

Február 9. (1911)

APPONYI ALBERT megjelenik az amerikai kongresszus képviselőháza előtt. Beszédében hangsúlyozza, hogy az ó-világ képviselőjeként jött; majd így folytatta: "Őnök is az ó-világból jöttek. Önök szerencsés csillagzat alatt születtek. Ennek az ó-világnak hagyatéka és hagyományai vannak, amelyek erejét is jelentik, de terhét is. Amikor az Önök ősei elhagyták az ó-világot, módjukban volt magukkal vinni e hagyományok legjobb részét és maguk mögött hagyni a terheit... Ez a szerencsés helyzet nagy felelősséget helyez az Önök vállaira. Mi ó-világiak, akik vágyunk kikerülni az ellenségeskedés és bizalmatlanság régi szellemének szemetéből, mely elnyeléssel fenyeget, Önökhöz apellálunk segítségért, hogy eltakaríthassuk a gyűlöletes örökséget az emberek közti gyűlöletnek."

Február 10. (1240)

BOLDOG MAGYAR PÁL domonkos szerzetes, a kúnok apostolának napja. Kilencven társával együtt vértanúhalált szenvedett 1240-ben.

Február 10. (1844)

Megszületik MUNKÁCSY, a legnagyobb magyar festő. Negyedszázadot tölt Párizsban, ahol mint a legnagyobbakat ünnepelték és szinte fejedelmi pompával s hódolattal vették körül. Számatalan nagy nemzetközi díjat nyert. Sok képe (Siralomház, Milton, Krisztus Pilátus előtt, Golgota, Zálogház, Műterem stb.) az Egyesült Államokban van.

Február 11. (1951)

Philadelphában közös kiáltványt ("Declaration of Liberation") ír alá a tíz középkelet-európai ország emigrációban élő kétszáz polgára. Hitet tesznek a szabadság és a federáció gondolata mellett.

Február 15. (1846)

BERLIOZ Rákóczi-indulójának bemutatója Pesten, maga Berlioz vezényli művét. Az induló, melyet először (a század elején) Bihari zenésített meg, akkor már egész Európában elterjedt.

Február 15. (1850)

Megjelenik Londonban SZÉCHENYI "Blick"-je, melynél maróbb szatirikus művet magyar fró aligha írt (Gyulai "skorpiókból font korbácsnak" nevezte). Széchenynek az osztrák abszolutizmus elleni tevékenységére ez tette fel a koronát és közvetlen oka volt a Bach-rendszer bukásának. Szobája ekkor már központja volt a magyar ellenállásnak, de osztrák államférfiakat és az angol követ látogatását is fogadta. Minden mozdulatát ellenőrizték, mégis valóságos sajtóirodát tartott fenn. Ignotus néven a TIMES-ban cikkezett, mások írásait kiadatta, röpiratokat bocsátott ki az uralkodót vonva felelősségre, emlékirattal fordult III. Napoleonhoz s Palmerstonhoz, a katolikus egyház vezetőit rá akarta bírni, hogy "üldözött nyájuk mellett" felszólaljanak, stb.

Február 17. (1800)

HAYDN Budán a "Teremtést" vezényli József főherceg születésnapján.

Február 18. (1703)

Meghal nikodémiái száműzetésében ZRINYI ILONA. Sírján a következő felirat állt: "Itt nyugszik hősiesség és fáradalmi után Zrinyi Ilona, a férfiaslelkű nő, nemének és századának dicsősége; a Zrinyi és Frangepán családok utolsó csiše; Thököly, előbb Rákóczi fejedelemnek, mindkettőhöz méltó neje; rangja által kitűnő a horvátok, erdélyiek, magyarok és székelyek között; nagy tettei által híresebb az egész világ előtt."

Párizsban, Velencében, Amsterdamban már 1687-ben regények dicsőítettek. A róla szóló első színdarab a 19. század elején több, mint 1500 előadást ért el Párizsban.

Február 21. (1711)

RAKÓCZI fejedelem bújdosásba indul. Előző nap Vereckéről a szövetségelt rendeknek megírja, hogy fegyverrel, vagy békével igyekezett biztosítani a szabadságot. Minden utat megpróbált s fegyverszünetet is kötött. A dolgokat úgy folytatja és kormányozza, hogy ha lehet, jó békességet kössön, ha nem, külső segítséggel folytassa hadakozását. Elhatározza tehát, hogy személyesen keresi fel a külső hatalmasságokat.

Február 21. (1852)

KOSSUTH LAJOST Cincinnatiban szabadkőművessé avatják.

Február 23. (1859)

KOSSUTH tájékoztatást küld haza a várható francia-osztrák háborúról s Magyarország felszabadulásának lehetőségéről. Számít 150.000 ember felállítására, amint a francia csapatok az országban lesznek. De hangsúlyozza: "Intem a nemzetet, hogy csalóka s gondatlan felszólításokra ne hajtson, s várja be, míg felszólítom. Én vérével nem fogok könnyelműen játszani."

Február 25. (1947)

KOVÁCS BÉLÁT letartóztatják az orosz megszálló hatóságok a többségi kiszagdapárt erőszakos széttűzésére megkonstruált nagy összeesküvésügyi kulminációjaként. Kb. egy héttel előbb írta a NEW YORK TIMES: "Az elmúlt hetek folyamán az angol és amerikai kormány félelme egyre növekedett, hogy Magyarország elvész a Nyugat számára. Rövidesen választaniok kell, kívánnak-e még egy kísérletet tenni Magyarország visszahódítására a teljes kommunista uralom alól, avagy ezt a nemszláv félszigetet nem tekintik érdekességnek arra, hogy miatta nehézségeket vegyenek magukra." Március folyamán az Egyesült Államok több jegyzékben állt ki a kommunista akcióval szemben.

Február 27. (1484)

BOLDOG BATHORY LÁSZLÓ pálos bibliafordító napja. 1484 táján halt meg.

Február 28. (1906)

Meghal ZICHY MIHÁLY Szentpétervárott. Utolsó éveiben is hazavágyik. "Legfőbb vágyam az, hogy innét kiszabaduljak és a ti körötökben letelepedhessek" — írta családjának. Zichy magyarságához mindig hű maradt, állampolgárságát végig megtartotta, a cári udvarban magyar ruhában szokott megjelenni, s a szabadságharc leverésének emlékére alapított Ferenc József-rendet visszautasította.